

**LILLA SE JE
ODLOČILA ZA
KULTUROLO-
GIJO
STR. 5**

**VSAKŠA PTICA
RADA TA LETI,
GDE SE JE
IZVALILA
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 4. avgusta 2005 ☼ Leto XV, št. 18, cena: 50 Ft

ZGODOVNSKI DNEVI V VARAŠI – (SKUR) BREZI ZGODOVINE

Spaumnim se še, kelkokrat je naša babica pravla, gda smo kaj delali pa smo se trno paščili, »ka pa skačete, vej pa nej törs-ki pobejg«. V tej besedni zvezi je naš porabski gezik ohrano spomin na tiste čase, gda so v naši krajini regirali Törki, gda so dosti ljudi odgnali v robstvo, gda so rejsan mogli bežati pred njimi. Največja nevarnost je je prišla v tau krajino 1. avgustuša 1664. leta, gda je törski šereg stotiti prauto Dunaji (Bécs), prejk Rabe so pa bili namenjeni pri Varaši. Po pravici povedano ranč nej pri Varaši, liki pri Slovenski vesi, ali z avstrijske strani gledano, pri Maudincaj. Törki so meli 120-130 gezero sodakov pa 80 gezero konjov. Tistoga ipa je krščanska Evropa vküprila – soldačijo so na prošnjo Habsburžanov poslali v Varaš Francuzi, Talanji, Nemci, Avstrijci, Čehi, Vaugri – pa je pri Monoštri premagala Törke. V krščanskoj vojski je bilau palajfli 25 gezero sodakov. Tau je bila znana monoštrska bitka (csata), po steroy je ménje Monoštra prišlo v zgodovino. Te dogodek so vöponücali varaški kulturni in športni delavci pred trejmi leti, gda so vönajšli program, steri se zove Zgodovinski

*Ansambel »Ómuzsika« je špilo srednjeveško muziko (zgoraj)
Dva člana anambla Vujišić (spodaj) (Posnetka: Cs. Tóth)*

dnevi v Monoštri. Tej dnevi se glijejo v koncept varaša o kulturnom turizmu. Zadnje čase po Madžarskom vsakši varaš, vsakša krajina išče v svojoj zgodovini takšni dogodek, s sterim leko vse več lidi

privabi. V Monoštri je tau bitka prauto Törkom. Letošnji zgodovinski dnevi so držali od 29 do 31. juliuša. Istina, ka smo v letošnjom programi skurok nika zgodovinskoga nej najšli, ka bi bilau po-

vezano s varaško bitko, ka kaže dvauje; najprva tau, ka tej dnevi po pravici povedano ešče nejmajo svojoga pravoga obraza, svojoga profila, dapa tau je tö istina, ka je brezi pejnec težko kakoli organizirati. Eno par kvalitetni programov si je pa vsesedno leko vöodebrau tisti, steri od kulture ne čaka samo zabavo (szórákózás). Vö bi zdignila dva koncerta, na prvom mesti koncert ansambla Vujišić. Znani ansambel, steri že več kak tideset lejt špila južnoslovansko glasbo, je s svojo muziko navdušo gledalce.

Ranč tak ansabel »Ómuzsika«, steri špila srednjeveško (od 12. do 17. stoletja) francozko, angleško, nemško, katalansko, madžarsko muziko.

Na zgodovinskij dnevaj je dosti lidi »v bejg vdarilo«, glavni program v soboto je biu tek v spomin na monoštrsko bitko. Bejžali so najmenkši (od 3 do 6 lejt stari), vekši mlajši pa mladi do 14 lejt. Tisti, steri je nej postrašila ica, so se pa glasili za glavni tek, steri je biu dugi 9 kilomejtarov. Tekachi so štartali izpred varaške cerkvi, leteli do križa v Maudincaj pa nazaj. Ta dva kraja je vküpzvezala zgodovina, na obadvaujom mesti najdemo nika, ka se je napravilo v spomin na monoštrsko bitko; v varaškoj cerkvi v kupoli fresko o bitki, steroga je namalo Štefan Dorfmeister, v Maudincaj pa spominski križ. Na glavnom teki je bejžalo kauli 150 lidi, najmlajši je biu kauli 10 lejt star, najstarejši pa 79.

Če organizatori zgodovinskih dnevov rejsan tak mislijo, ka bi mogla ta prireditve vleta dosti turistov pritegniti v Monošter, do si mogli dosti misliti pa vönajti nika takšnoga, ka tej prireditvi da prepoznavnost, nika takšoga, ka lidgé rejsan samo v Monoštri najdejo.

M. Sukič

Nove knjige I.

VIRI O DEMOKRATIZACIJI IN OSAMOSVOJITVI SLOVENIJE

Dvajseta številka publikacije *VIRI* prinaša dokumente o vlogi Slovencev v zamejstvu in po svetu pri mednarodnem priznanju Slovenije. Avtorji so dr. Matjaž Klemenčič, dr. Samo Kristen, dr. Katarina Munda Hirnök, dr. Milica Trebše Štolfa in Janez Stergar. *VIRE* izdaja Arhivsko društvo Slovenije.

Dvajseta številka *Virov* predstavlja četrti del virov za demokratizacijo in osamosvajanje Slovenije. Kot sta zapisala urednika Matjaž Klemenčič in Milica Trebše Štolfa, so objavljeni dokumenti, ki so jih ustvarili Slovenci, pripadniki avtohtonih slovenskih manjšin v Avstriji, Italiji in na Madžarskem, Slovenci v Angliji, pa tudi Slovenci v čezmorskih državah: Združenih državah Amerike, Kanadi, Avstraliji in Argentini. Gradivo dokazuje visoko stopnjo angažiranosti, solidarnosti in vsestranskega sodelovanja ljudi različnih svetovnonazorskih prepričanj Slovencev po svetu ter pripadnikov avtohtonih manjšin ob dogodkih pred razpadom Jugoslavije in v času njenega razpadanja ter boja za mednarodno priznanje slovenske države. Kot je razvidno iz dokumentov, so Slovenci v zamejstvu in po svetu pisali politikom v svojih državah številna pisma in resolucije, v katerih so zahtevali priznanje Slovenije kot neodvisne in samostojne države. V Virih so dokumenti v obliki avtentičnih prepisov z vsemi jezikovnimi posebnostmi in v več jezikih: slovenščini, angleščini, španščini, italijanščini, nemščini in madžarščini. Del dokumentov je objavljen prvič, nekateri pa so bili objavljeni v izseljenskih

časopisih; nekateri tudi v reviji *Razprave* in gradivo Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani.

Delovanje pripadnikov slovenske manjšine v Porabju na Madžarskem za neodvisno Slovenijo v Virih predstavlja Katarina Munda Hirnök. Uvodoma je zapisala: »Tudi Porabski Slovenci na Madžarskem so se aktivno vključili v procese za priznavanje Slovenije kot neodvisne in mednarodno priznane države. Pri teh prizadevanjih so imeli pomembno vlogo vodilni člani Zveze Slovencev, ki je bila ustanovljena šele oktobra 1990.« In dalje: »Stališča predstavnikov Zveze Slovencev na Madžarskem so jasna (in do neke mere pogumna), kajti že tri dni po razglasitvi samostojne Slovenije so pomembnejšim madžarskim politikom ter osrednjim madžarskim medijem poslali odprto pismo, v katerem prosijo madžarsko vlado, naj prizna Slovenijo in obsodi agresijo jugoslovanske vojske proti državi Sloveniji.«

Na odprto pismo Zveze Slovencev se je zelo hitro odzval Odbor Madžarskega Demokratskega foruma v Železni županiji, medtem ko sta pozno odgovorila predsednik madžarskega parlamenta in Urad predsednika republike, »kar govori o tem, da je Madžarska čakala na stališče mednarodne skupnosti.«

Dr. Katarina Hirnök Munda je za *Vire* pripravila šest dokumentov, in sicer: pismo predsednika Zveze Slovencev na Madžarskem predsedniku madžarske vlade (že pokojnemu Józsefu Antallu); v drugem dokumentu je odgovor Lászla Regéczy-Nagya, vodje glavnega od-

delka Urada predsednika Republike Madžarske; v tretjem dokumentu je zahvala Splošne bolnišnice v Murski Soboti, kjer je zapisano, da so bili Porabski Slovenci med prvimi, »ki so ponudili finančno in moralno podporo v težkih trenutkih vojne«. V četrtem dokumentu je pismo predsednika madžarskega parlamenta Zvezi Slovencev na Madžarskem; v petem pismo Gusztáva Heckenasta, predsednika odbora Madžarskega demokratskega foruma v Železni županiji, predsedniku Zveze Slovencev in v šestem dokumentu pismo Jožeta Hirnöka Gáborju Fodoru, predsedniku Komisije za manjšinske in verske zadeve pri madžarskem parlamentu.

Več kot 300 strani dokumentarnega gradiva, ki priča o pomembnih dogodkih v Sloveniji in povezanih s Slovenijo, »ki je z razglasitvijo neodvisnosti prvič v zgodovini uresničila sen in sanje preteklih generacij ter ustvarila samostojno državo. To dogajanje je postavljeno v vrtinec političnih sprememb v srednji in vzhodni Evropi, ko je stari kontinent s simboličnim padcem berlinskega zidu in s kasnejšo tranzicijo v bivših socialističnih državah na eni ter poznejšimi koraki evropske integracije na drugi strani začel uveljavljati nova razmerja strateške, geopolitične, vojaške, vojaške in nenazadnje tudi kulturne moči v Evropi ter na svetu,« je zapisal dr. Jernej Zupančič o Virih številka 20 v Književnih listih Dela.

Prihodnjič: Pisec sedmerih luči – zbornik s simpozija o Miklošu Küzmiču in Panonskem letopisu 2005.

eR

Ne pozabimo preteklosti

Območno združenje borcev in udeležencev narodnoosvobodilnega boja Murska Sobota je 23. julija pri Domu borcev in mladine na Vaneči, v Občini Puconci, pripravilo tradicionalno vsakoletno borčevsko prireditev pod naslovom »Ne pozabimo preteklosti«. Letošnja prireditev je bila pripravljena v čast 60-letnice osvoboditve Prekmurja ter zmage nad fašizmom in nacizmom s koncem 2. svetovne vojne, maja leta 1945.

Letos je bilo udeležencev okrog 700, slavnostni govornik pa je bil načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalmajor **Ladislav Lipič**. V bogatem kulturnem programu sta nastopila kar dva zbora: pevke in pevci Komornega mešanega zbora Društva upokojencev Murska Sobota ter pevke in pevci Kulturno umetniškega društva in Krajevne skupnosti Černelavci, ljudske pevke in godci iz Černelavec ter recitatorke Društva upokojencev Murska Sobota.

Slovesnost pri Domu borcev in mladine na Vaneči

V prvem delu srečanja je potekala skupščina Skupnosti bork in borcev Prekmurske čete in Prekmurske brigade, ko so obravnavali dosedanje petletno obdobje ter začrtali program za prihodnjih pet let. Ob tem je ta domicilni odbor, v imenu Glavnega odbora Zveze združenj borcev in udeležencev NOB Slovenije pa podelil **Matija Koren**, srebrno plaketo ZZB NOB Slovenije Zvezi Slovencev na Madžarskem, ki jo je sprejela sekretarka te zveze **Klara Fodor**.

Kot je napisano v obrazložitvi za dodelitev tega priznanja, je Zveza Slovencev na Madžarskem srebrno plaketo ZZB NOB Slovenije prejela za ohranjanje spoštljivega spomina na padlega komandirja Prekmurske čete **Alojza Škerjanca – Mirka** (padel je 21. marca 1945 v Sakalovcih) in skrb za vzdrževanje njegovega groba v Monoštru.

V drugem delu, pred samim družabnim srečanjem vseh udeležencev, pa je sledila še otvoritev razstave likovnih del članic Likovnega društva Mavrica iz Murske Sobote, ki so se letos od 8. do 11. julija udeležile prve likovne kolonije »Prečuden cvet...« v Domu borcev in mladine na Vaneči.

Besedilo in fotografija: Filip Matko

GÁBOR DEMSZKY V LJUBLJANI

25. julija je županja MOL Danica Simšič v Zeleni dvorani Mestne hiše na uradnem obisku sprejela župana Budimpešte dr. Gáborja Demszkega. Ob 20. uri sta županja Ljubljane in župan Budimpešte v Kavarni Pločnik pozdravila zbrane ob nastopu madžarske skupine na hoduljah »Garabonciás«. Nastop skupine »Garabonciás« je župan Budimpešte podaril meščanom Ljubljane z željo, da bi popestril poletno kulturno dogajanje v Ljubljani.

IZJEMEN POUK MATERINŠČINE

Kot rezultat pomembnih družbenopolitičnih sprememb na začetku XXI. stoletja ter ob vedno lažje prehodnih evropskih mejah sta sombotelska Osnovna šola Eötvös József in Dvojezična osnovna šola v Dobrovniku sklenili, da bosta podpisali listino o pobratenju dveh šol. Na podlagi tega bodo predstavniki obeh šol prispevali k boljšemu medsebojnemu spoznavanju kulture, tradicije, šolskega sistema, poglobili prijateljske ter strokovne stike na medsebojnih srečanjih učiteljev ter učencev. Listino o pobratenju sta podpisala ravnatelj Dr. Tóthné Gáspár Marianna ter László Szolarics.

Sombotelska šola je že v sedemdesetih letih imela prijateljske stike z neko osnovno šolo v okolici Lendave, ki jih je gojila profesorica šole Judita Pavel, dokler se ni upokojila. Na žalost se ti stiki niso nadaljevali, je pripovedovala profesorica Varga Jenőné, pomočnica ravnateljice, ki je pred desetimi leti ponovno začela iskati prijatelje v Sloveniji in jih je našla s pomočjo svojega moža, profesorja športne vzgoje ter trenerja v Dvojezični osnovni šoli Dobrovnik. Vse do lanskega leta so bili ti stiki bolj ali manj formalni, toda v preteklem letu, ko je sombotelska šola praznovala petinsedemdesetletni jubilej, je vodstvo šole odločilo, da napolni medsebojne stike z bogatejšo vsebino. Kaže, da jim je to tudi uspelo, kajti v šolskem letu 2004/2005 so se že štirikrat srečali, dvakrat v Szombathelyu in dvakrat v Sloveniji.

»Z veseljem smo ugodili želji, naj bi ob dnevu madžarske kulture izpolnili v Dobrovniku neke vrste kulturno misijo. Profesor šole pesnik József Balogh je imel dve uri materinščine na njihovi šoli, eno na razredni in eno na predmetni stopnji, katerih sta se udeležila oba ravnatelja ter vsi profesorji šole in člani madžarske delegacije. Profesor József Balogh je deklamiral nekaj pesmi madžarskih pesnikov in tudi nekaj svojih, ter na predmetni stopnji podal tudi kratek pregled madžarske književnosti.

Mene je zelo presenetilo,« meni pomočnica ravnateljice Varga Jenőné »kako dobro obvladajo tamkajšnji otroci materinščino, v kako zahtevnem stilu in s kako bogatim besednim zakladom znajo komunicirati. Presenetilo me je, s kako veliko vnetostjo in pozornostjo vzgajajo tamkajšnji profesorji in učitelji otroke, jim posredujejo lastno kulturo. Lahko trdim, da bi se ti otroci lahko vključili v pouk tudi v najboljših madžarskih šolah. Tako dobrega obvladovanja jezika si ne morem predstavljati brez zahtevnega družinskega jezikovnega zaledja.«

Porabski šolarji so žal v tem oziru v težjem položaju, ker se v šolah v glavnem učijo jezik, ki ga v domači konverzaciji ne uporabljajo. K tem težavam se pridružujejo še finančne težave šol in namesto tega, da bi učitelji in profesorji lahko razmišljali o posodobitvi učnih metod, morajo razmišljati o tem, kaj naj storijo, da šol ne bi zaprli. Upajmo, da se bo prej ali slej našel kakšen odgovorni politik, ki bo uvidel, da izobraževanje bodoče generacije ne sme biti finančno vprašanje. Toda če hočemo biti objektivni, moramo priznati tudi to, da bi se seveda tudi porabski učenci morali bolj potruditi pri učenju slovenskega maternega jezika, kajti brez njihovega sodelovanja učitelji ne morejo narediti nobenih čudežev. Kot profesor

tujih jezikov dobro vem, kako naporno je usvajanje nekega jezika, zato se bojim, da je samo dober izgovor za neučenje slovenščine, da je »nemščina bolj važen jezik«. Rada bi jim postavila dve vprašanji: Ali so si na jasnem, da slovenščina danes ni več slepa ulica, kajti vsak ima možnost tudi za študij v slovenščini? Drugo vprašanje pa je, ali res posvečajo toliko časa in energije učenju nemščine, da jo v govorni in pisni komunikaciji dobro obvladajo, ali pa samo govorijo o tem?

»Veliko doživetje je bilo za nas tudi spoznavanje šolskega poslopja v Dobrovniku,« nadaljuje namestnica ravnateljice. »Presenečeni smo bili nad njeno bogato opremo, nad sodobnimi učilnicami, telovadnico, sodobno kuhinjo, nad veliko čistočo in redom, ki sta prevladovala povsod. Ob našem drugem obisku smo spoznali način poučevanja plesov, sodobnih plesov, in rokodelskih dejavnosti. Tudi naši dijaki, člani delegacije, so se z veseljem vključili v te dejavnosti. Ob teh naših obiskih zbiramo izkušnje in jih po možnosti skušamo tudi sami uvesti. Tudi mi prirejamo šolske kulturne dneve. Letos smo v Županijskem kulturnem centru v jubilejnem tednu uprizorili s 50-člansko gledališko skupino naše šole Knjigo džungle. Tega svečanega dneva so se udeležili tudi naši prijatelji iz Slovenije, ki so sodelovali pri našem programu z deklamacijami v slovenskem in madžarskem jeziku. Oba ravnatelja sta pa na kratko seznanila udeležence z zgodovino svojih šol.«

Upajmo, da bo to sodelovanje tudi v bodoče plodno, napolnjeno z bogato vsebino in bo služilo za dober vzor tudi drugim šolam.

Suzana Guoth

Če nas drugi gledajo...

...nas ovak cenijo, vidijo dosta vrednosti, stere mi ne vzememo vpamet. Te dni sam goste mejla iz Szegeda, eden par. Zsófia Farkas pa dr. Tibor Varga sta prišla k meni zatok, ka sta vsigdar senjala, ka bi na slovensko maurdje šla pa te sam njima tau ge mejla priliko ta naprajti. Tau je pa tak bilau, ka me je pred kednami Erika Köles, profesorica srednje šole v Monoštri, gor zvala po telefoni, ka prej ona organizira v Slovenijo na maurdje (Izola) kedensko letovanje. No, po telefoni gor zovem Zsófió pa njej pravim, ka geste ta prilika. Z veliko radostjo je sprejela tau novico.

Szeged pa Monošter (Dolenji Senik) sta daleč, etak sta pa ona že eden den prva prišla, da bi se na drugi den rano zazrunkoma leko z autobusom napautila v Slovenijo. Popoldneva sta prišla v Monošter k hoteli Lipa, gde sam je že čakala. Meli smo odličn obed, no pa te smo šli malo našo Porabje poglednit.

Kelkokrat gučimo, ka prej mi smo na konci sveta pa te tak cenimo, ka prej je vse slabo. Tejva varašanca iz Alfölda sta si pa nej zandolela sapo gemati, z velikimi očami gledati vse, ka sta vidla. Pelala sam je od Gorenjoga Senika do Andovec, iz Andovec v Števanovce-Otkauvce, bili smo na Verici, v Ritkarovci, smo si poglednili veriški penzion, števanovski hotel, vej smo pa žedni tü bili.

Med tejm smo si pa napredstanoma pripovejdali, nej sam zandolejla odgovarjati na njine vsefale pitanje. Kakšo mnenje sta mela od naše pokrajine? Nete mi vörvali.

Povedla sta, ka je tü pri nas nikši božji mir. Narava je čudovita, zrak je cejlak ovak kak v ednom velkom varaši, lejpe so naše doline, naši bregovi.

Pa te sam nika takšo naprajla, ka mi je nikak sploy lepo bilau. Znano je, ka sam z Verice, tam sam se narodila, pa v tau ves – če me paut tam ta pela – vsigdar z veliko nostalgijov dem. Velko, sploy veliko domotožje nosim v mojom srci. Gda se pa pelam mimo svoje rojstne hiše, leko povejm, ka mi je skurok lagvo. Hišo smo odali pa je gnešnji lastnik tam napravo eden penzion. Moja gosta sam ta tü pelala pa je lastnik (tulajdonos) mladi Karel Kókai nas v zidino zvau. Istina, ka sam nej odprvin bila v mojej rojstnoj hiši od tistoga mau, ka go je on prejk napravo, depa znauvič sam preživela nika zvünrednoga. V künji je originalno njau tisti stari, nut zozidanoga špajet – gde smo leko koteo küjali za živino, gde je peč, gde so redlinge za pečiti, gde so plautlinge za küjati. Na tom špajeti sta lituri T. F. Tau so kratice mojoga očo, Talaber Ferenca.

Tau sam pokazala mojim gostom, ki so se čüdivali, ka smo prej pri nas že pred 70-80 lejtami tü dosta dali na lepoto pa kulturo. Moji gostje so cejlo popoldne bili fascinirani (elvarázsolva) od naše pokrajine, od vse, ka sam njim leko pokazala.

Ka sam s tejm stejla? Samo telko, ka moramo bole gorspoznati naše vrednosti. Gvüšna sam, ka ne ponücamo vö vrednosti, ka naša lejpa pokrajina ma. Tau samo te gor spoznamo, gda drugi tau vidijo, ali pa ranč vöponücajo. Gnes, gda se je žmetno preživljati, si kaj takšoga tü moramo premišlávati. Vej je pa tau našo, pa te zakoj bi nej profitejrali s toga.

Irena Barber

OD SLOVENIJE...

Sedemmesečno predsedovanje

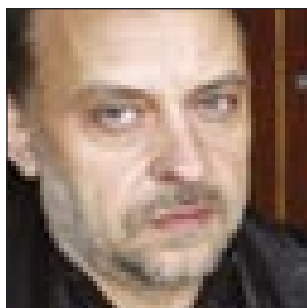
Slovenija, ki predseduje Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi v letu, ko ta organizacija praznuje 30. obletnico ustanovitve, je v prvih sedmih mesecih predsedovanja marsikaj postorila. Rešeni sta vprašanji proračuna in novega generalnega sekretarja, v zagonu so tudi pogovori o reformi organizacije. Ti bodo krono, če bo šlo po načrtih, dobili z odločitvami o reformah na ministrskem zasedanju Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi, ki bo decembra v Ljubljani. Vodja projektne skupine na Ministrstvu za zunanje zadeve Boris Frlec je povedal, da bo pri reformah potrebno soglasje vseh 55 držav glede predlogov, ki jih je nedavno oblikovala skupina uglednih osebnosti.

Odhaja Erwan Fouere

Minister za zunanje zadeve Dimitrij Rupel je na poslovilni obisk sprejel vodjo delegacije Evropske komisije v Sloveniji Erwana Fouereja, ki končuje svoj mandat v Sloveniji. Med obiskom sta se sogovornika pogovarjala o nekaterih aktualnih evropskih temah, Rupel pa se je Fouereju zahvalil za prizadevnost in osebno predanost, ki jo je državi izkazoval v času svojega službovanja v Sloveniji.

Pomoč Romuniji

Iz Državnega logističnega centra v Rojah so odpeljali pomoč za območja v Romuniji, ki so jih prizadele katastrofalne poplave. Gre za pomoč v obliki sredstev za odpravljanje posledic poplav ter začasno nastanitev ogroženih prebivalcev, kot so črpalke za vodo, agregati za elektriko, šotori, odeje in zlozljive postelje z ustrežno opremo. Pomoč je v Romunijo poslal tudi Rdeči križ Slovenije. Slovenska vlada je pomoč odobrila na prošnjo Evropske komisije, Centra za opazovanje in obveščanje ter prošnje romunskega veleposlanika Victorja Chiujea Romuniji. Pomoč je vredna 20 milijonov tolarjev.

Feri Lainšček

ŠOUPEK RDEČI KLINČECOV

Inšpektor si je dol seu pa si vužgo cigaretlin.

Ženska, štera je delala v cvetličarni, se je z ritjov naslonila na pult pa si je sapo vzela. »Rejsan je bijo čuden tisti gospoud,« ma je pravila. »Nutrik je prišo, pa me je nej ranč pozdravo,« je zmajnola. »Pogledavo je rouže, kak da bi zbejro. Te pa je začno šlatati cvejtko pa prdišati, kak ka se ne more odloučiti, ka bi küpo. Gda sam vcuj stoupila, ka bi ma pomagala, te pa me je tak čüdno pogledno, ka me je vse straj gratalo. Nika časa sam samo stala tam pa čakala, ka bou.«

‘Za grob nücam rouže, znate,’ je te le vö s sebé spravo.

Prikimavala sam pa ga poglednola v oči. Bilé so moutne pa zmantrane, tak ka se mi je srmak zasmilo.

‘Za moškoga ali za žensko?’ sam pitala. ‘Je bila smrt mlada ali stara?’ me je zanimalo, ka bi me znala zbrati. ‘Znate, če je biu pokojni mladi, te ponavadi damo rdeče,’ sam ma tumačila. ‘Mogoče takše, kak so tej klinčeci,’ sam ma pokazala.

Prigno se je k rdečim klinčecom pa jij je dugo gledo.

‘Vejnec delamo ali pa püšline,’ sam ma pojasnila. ‘K obojomi leko napravimo žalno pantliko, pa sloboud gor napišemo...’

‘Nej, šaupe pa neščem,’ se je strouso. ‘Nika naj gor ne piše.’

‘Dobro,’ sam pravla. ‘Kak gospoud želijo.’

‘Samo takši navaden velki püšlin mi dajte,’ je proso.

‘Nika naj nede vcuj,’ je šče pravo. ‘Sploj naj tak vö ne vidi, kak je za grob.’

Priznati vam moram, ka sam te nika več nej razmejla.

Dala sam ma velki püšlin tej klinčecov, pa ma napisala račun. Samo vse mi je bilo šče itak tak čüdno. Nej pa nej mi je dalo mira, ka je bilo tou za človeka pa ka je šče. Gledala sam za njim skouzi glažojno, te pa me je samo tü pri srci neka piknilo. Zavrtejla sam telefonsko numero pa pozvala policijo... Rejsan ne vej, zakoj sam tou napravila... Ne smejte mi zameriti, če sam bila norčasta pa sam po noriji takšen cirkus napravila...«

Inšpektor je vgasno cigaretlin v pepelniki pa je naglo gor stano. Odišo je ta k košari z rdečimi klinčecami, si jij pogledno pa prdeno, te pa je pravo: »Ne te mi vörvali, lüba gospa, zatou ka tüdi ge ne morem vörvati, ka se tou leko zgodi. Samo poslušajte. Toga človeka smo s tejmi roužami te najšli v goušči pri drevji, za šterim je pred parimi dnevi pokopo mrtveca. Grdo delo smo me šče tisti den tüdi zlejka dokazali, zato ka je bujo deklino, s sterov sta tri leta vküp živela, te pa si je ona najšla drugoga.«

Ženska, štera je delala v cvetličarni, si je samo z rokami pokrila lampa pa je dugo zmajüvala z glavou.

Inšpektor pa go je prijio za rokou pa je pravo: »Ne sekerajte se preveč, gospa. Če lidgé več nedo ščeli küpüvati rouže, te te leko za policijskoga inšpektora šli.«

Pismo iz Sobote

Aj bou ...

Dugo sam se z nikim nej zgučavo tak bole po moški. Zaprav sam nej za tou emo časa. V službi je več kak preveč dela, doma tö trbej vsigdar kaj obrediti, se špilati z mlajšimi, poslušati ženo, se spravlati z mojo taščo Regino, trno čedno žensko, pa eške kaj bi se najšlo. Kak naj si čas vzemem pa dem v krčmou pa tam vömenim rejč s kakšnim pajdašom ali pa poznanim človekom? Pa bi tak sto, ka bi po tistom zvedo, ka se godi po našoj krajini pa v našom varaši, ka se spoznam s tejm, ka si stoj od koga brodi, pa vse takšno me miga. Dapa kak sam že povedo, nede pa nede pa nikak nede!

- Aj bou ... si skur na glas zbrodim pa ostanem doma, vej pa mi je vola zavolo vsega vküper odišla nikam daleč vkraj.

- Aj bou ... je že na drugi den v službi pravo Pišta, s sterim vküper delava. - Aj bou, če nede ovak, je pravo eške gnouk pa ta njau delo, v sterom je vido preveč problemov, pa se z njimi nej škeu spravlati.

- Aj bou ... je pravo eške od naja prejdjen, od naja šef.

- Aj bou, vej že drugi obredijo, je nej emo nikšne vole, ka bi se delalo tadale.

- Te pa, aj bou, če nede ovak, si je skur spopejvo eške najbolje prejdjen, pa več nej emo nikše brige.

- Ja, aj bou, si povejvava oba vküper s kolegom iz službe in odideva na pivo v prvo krčmou.

- S teuv se žena nika ne kori, če ne prideš brž po službi domou, sam ga pito po tretjom pivi.

- Ka bou, aj bou. Name ne briga, ka guči, je naroučo vsikšomi eške edno pivo.

- Te pa, aj bou, ka bou, sam ga vdaro po plečaj pa se trno dobro čüto.

Tam nin za štiri vöre pa je trbelo domou titi. Sam sebi sam gučo, aj bou, ka bou, nin v srcej pa sam čüto, ka ne brodim ranč tak, kak sam si gučo. Tou se je

doma brž pokazalo. Kak sam prejk praga stoupo, so mi bile lampe puno medeni pa sladki rejči, ka se več kaj takšnoga nede zgodilo. Rejsan mi je nej lepou bilou, ka sam bar nej telefonejro, ka mo bole kesen. Žena pa je samo prajla:

- Aj bou, sam si tak naredo, kak je bilou!

- Aj bou, kak je bilou, pri takšnom možej si drugo ranč nej mogla čakati, je svoje kcuj djala eške moja tašča Regina, trno čedna ženska.

Ge pa sam si brodo vcejlak ovak, aj nikak nede tak, kak je bilou, ka mi je nagnouk gratalo trno lagvo v črvej pa v glavej. Pa sam si gnako brodo, gda sam zazrankoma gori stano, pa se je vse vrtelo kouli mene. Vužgo sam si radijo, aj kaj nouvoga zvejm, aj začnem brodit, pa čiglij od politike. Vejte, ka sam prvo čüo? Ja, istino mate; aj bou!

Gučo je naš najbolje prejdjen. Nika je loboto od EU. Pa je tadale modrüvo, dokejš ga je novinar nej pito nouvo pitanje.

- Aj bou, se je nika skašlo, tak mo se ravnali, kak mo se zgučali vküper z našimi partnerami.

Boug moj, me je skur ličilo na rit. Vej pa se nam je politika že tak v žitek potegnila, ka se zgučavlemo že vcejlak po njihovo.

- Aj bou, kak je, mi je na tou povedo moj pajdaš, tadale piu pivo pa si brodo nika vcejlak drugoga.

- Aj bou, vej uni že znajo, ka delajo, je svoje prajla doma eške moja tašča Regina, trno čedna ženska.

Ge pa sam se potegno nikam v kmični kaut pa zdaj čakam, aj mine ta manija aj bou, dapa ne vej, gda miné ta depresija, ka jo naši prejdjni majo pri lüdstvi tak radi.

Vej pa poznate tisto, bole so lidge brezi vole, bole je leko maš pod komando, več njim leko lažaš, uni do vse bougali, uni do vse vörvali.

Miki

LILLA SE JE ODLOČILA ZA KULTUROLOGIJO

Zadnje čase se vedno več porabskih dijakov odloča za študij v Sloveniji. Nekateri od njih že nekaj let redno študirajo. Lilla Fasching je v minulem šolskem letu preživela svoje prvo leto v Ljubljani, kjer je hodila na celoletno šolo slovenskega jezika. Tudi ona se je odločila, da bo jeseni nadaljevala študij v Ljubljani. Aprila je uspešno naredila izpit iz slovenščine, sedaj pa že uživa poletje. Prejšnji teden sem jo obiskala in spraševala o njenih izkušnjah v Sloveniji.

• *Kako si se odločila, da boš šla po maturi v Ljubljano?*

»Predvsem zato, ker sem po narodnosti Slovenka, in ko sem končala gimnazijo, še nisem vedela, kaj bi rada študirala. Jeziki so me vedno zanimali, zato se mi je zdelo pametno, da grem za eno leto na tečaj slovenščine v Ljubljano, med tem pa se že lahko odločim, na katerem področju bom nadaljevala študij. Drugače pa sem veliko slišala od porabskih deklet, ki študirajo v Ljubljani, kako dobro se počutijo tam, in sem se odločila, da bom tudi jaz poskusila študirati v Sloveniji.«

• *Kakšen je bil tvoj prvi vtis?*

»Prvi mesec je bil malo težek. Kljub temu, da sem se več let učila slovensko, sem se morala navaditi na jezik in sem imela velikokrat tudi domotožje. Vendar imela sem srečo, ker so mi porabska dekleta in tudi moji sostanovalci v študentskem domu veliko pomagali. Tudi v šoli sem se počutila zelo dobro. Pridobila sem veliko prijateljev.«

• *Ali je bila ta šola težka?*

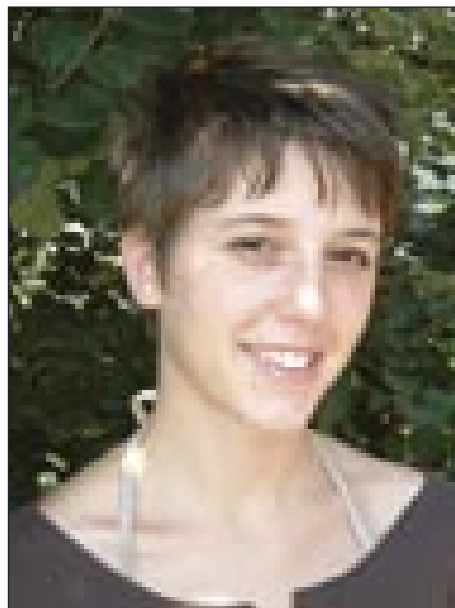
»Sploh ne. To je bil samo tečaj slovenskega jezika za

tujce. Učenci so prihajali s celega sveta. Nekateri niso znali niti besede po slovensko. Na začetku smo morali pisati test, tako so nas razvrščali v skupine. Jaz sem prišla v najboljšo skupino. Vsak dan smo se učili slovensko zjutraj od devetih do pol enih. Za mene slovnica ni bila težka, ker sem se učila slovenski jezik že od osnovne šole. Le besedni zaklad sem morala razširiti. To mi je prav dobro uspelo, ker sem bila vsak dan prisiljena govoriti slovensko in sem se naučila veliko novih besed in izrazov.«

• *Ali si se odločila, kje in kaj boš študirala?*

»Ja. Med letom sem veliko razmišljala o tem, kje in kako bom nadaljevala svoj študij. Najtežja je bila odločitev, kaj naj bi študirala. Prijavila sem se na Fakulteto za družbene

ni. Nato mi je bilo v šoli malo dolgčas, bila sem že utrujena in nisem imela več motivacije, zato sem že čakala počitnice. Po

koncu šole sem bila doma samo en teden, potem se začela delati v neki gostilni blizu Kuzme. Mislim, da mi to pride prav, ker tako tudi poleti uporab-

pust v Italijo, tako da so se začele počitnice zame pravzaprav šele zdaj.«

• *S kom si šla v Italijo?*

»Pot je organiziral župnik Ferenc Merkli in je bilo to pravzaprav romanje. Šli smo za šest dni, od 10. do 16. julija. Udeleženci smo bili iz Sakalovcev, z Dolnjega in Gornjega Senika pa iz županije Zala. Krenili smo v nedeljo ob osmih zvečer in smo prispe-
peli v Firence v ponedeljek zju-

traj ob devetih. Šli smo tudi v Assisi, zvečer pa smo prispe-
peli v Rim, kjer smo preživel 4 dni. Naš vodič je bil oče Merkli. Ogledali smo si med drugim Baziliko sv. Petra, Kolosej, Forum Romanum, Vatikanski muzej in Sikstinsko kapelo. Vsak dan smo hodili k maši. Zadnji dan, ko smo šli domov, smo se še ustavili v Benetkah. Bilo je čudovito, zelo dobro sem se počutila na romanju.«

• *Kaj ti je bilo najbolj všeč?*

»Meni je bil najbolj všeč v Rimu stari del mesta. Kolosej, Forum Romanum, slavoloki zmage. Nekoč bi rada potovala tudi v Grčijo.«

• *Kakšni so tvoji načrti za preostanek poletja?*

»Zaenkrat počivam, rada bi bila zdaj malo s starši, ker doslej še nisem imela časa biti z njimi. Načrtujem pa še, da bom šla na letovanje, zaenkrat pa še ne vem, kam.«

Nikoletta Vajda

Romarji iz Sakalovcev pred baziliko sv. Petra v Rimu

vede v Ljubljani, kjer bom študirala kulturologijo. Seveda, če me bodo sprejeli. To bom izvedela šele konec avgusta.«

• *Tečaj slovenščine se je končal že konec maja. Kaj delaš zdaj v počitnicah?*

»Na začetku aprila sem opravila izpit iz slovenskega jezika na srednji rav-

ljam slovenski jezik in ga ne bom pozabila.«

• *Koliko časa boš delala?*

»En mesec sem delala, pred dvema tednoma sem že končala z delom. Zelo sem vesela, da sem lahko delala v Prekmurju, ker sem se malo naučila tudi prekmursko. Pred enim tednom pa sem šla na do-

... DO MADŽARSKE

Naturalizacija bo hitrejša

Od naslednjega leta bo hitrejša pridobitev državljanstva za zamejske Madžare, ki so se preselili v matično državo, zamejski Madžari, ki ostanejo na svojih območjih avtohtone poselitve, pa bodo dobili t. i. narodno vizo, je junija odločil parlament. Postopek naturalizacije bo krajši za eno ali poldrugo leto, izdajanje dovoljenja za bivanje bo enostavnejše in bo stik z matično državo pospešila t. i. narodna viza s petletno veljavnostjo. Ugodnost pri naturalizaciji ostane nespremenjena, za to lahko prosijo samo tisti, ki se želijo naseliti na Madžarskem in imajo madžarske prednike. Ti predlogi – katere je podprla tudi opozicija – bodo začeli veljati januarja, leta 2006.

Nova SMS-tema

Ali lahko sede voznik za volan po kozarcu vina ali piva? To je bilo prejšnji teden vprašanje vladne SMS-kampanje. Kot je znano, na Madžarskem velja predpis, da krši voznik zakon že pri najmanjši dokazani količini alkohola, če mu pa najdejo v krvi več kot 0,8 promila alkohola, se to šteje za kaznivo dejanje. Po vključitvi Madžarske v EU se je pojavila zahteva, da bi bilo potrebno spremeniti zakon o varnosti cestnega prometa, saj je v večini držav Evropske unije dovoljeno 0,5 promila alkohola v krvi. Ta količina ustreza približno kozarcu piva. Vlada poudarja, da ne načrtuje omilitve predpisov, vendar jo zanima mnenje državljanov. Ta kampanja vlade se je začela pred dvema tednoma in bo trajala do konca poletja. Prvo vprašanje je bilo, ali naj bo dovoljena izbira spola tretjega otroka v družini. Na to vprašanje je odgovorilo 2383 ljudi in 81 odstotkov je mnenja, naj se družine lahko pri tretjem otroku samostojno odločijo, ali želijo imeti sina ali hčerko. Taki svobodi pri izbiri spola otrok pa močno nasprotujejo desno usmerjene stranke in tudi cerkev.

VSAKŠA PTICA RADA TA LETI, GDE SE JE IZVALILA

V Porabji vejndrik nejga držine, stera bi nej mejla žlato prejk oceana v Ameriki, Kana-di, Avstraliji. Ranč tak je po gorički vasnicaj v Prekmurji. Leto pa je tisti čas, gda se tej lidgé vračajo v „stari kraj“, ali zatok, ka pridejo na gledanje k svoji žlati ali pa zatok, ka bi radi bole spoznali domovino svoji starišov pa stari starišov. Te dni, bi leko pravli, smo meli „avstralsko invazijo“ v našem uredništvu, gor sta nas ziskala brata Ostrič, Milan in Branko pa Milanova žena Marija. Nji je k nam pripelo naš stari znanec Vendel Gašpar. Sprvajala ji je pa mati tö. Par dni po tistim je pá cingo telefon pa nam je Vendel povedo, ka sta doma dvej njegvi nečakinji (čeri od sestre) iz Avstralije, sterivi sta pa sestrični od brata Ostrič. Tak te zdaj v naši novinaj leko spoznali en tau velke „Šrajove“ držine, kak pravijo po domanje Gašparovim.

Namesto k sodakom v Avstralijo

Brata Ostrič sta se naro-dila v Markovcaj, obadva sta zatok odišla v Avstra-lijo, ka sta nej stejla za so-daka titi v jugoslovansko soldačijo. Starejši, Milan je odišo 1971. leta, Bran-ko pa tri lejta potejm. Mi-lan je tistoga ipa delo na Gorenjskom v Bledi pa je bijo oženjeni. Njegovja žena

daše tö. Slovenca iz Ade-laida, bila je ena ženska iz Ljubljane, spoznali smo se z enim Čehom, tak ka smo se dobro meli,« pravi žena Marija.

Dela je dosti, angleški pa moraš znati

Mlajši brat Branko je tis-toga ipa delo v Avstriji, gda ma je pa mati poslala poziv, ka mora k soda-

pri privatni firmaj,« doda Branko. »Tam se nišče s tejm ne spravlja, kak ti na delo prideš pa kak domau odideš. Na vöro moraš tam biti pa gotovo.«

Gda sta prišla v Avstralijo, sta se obadva pri tetici dr-žala, dapa brž sta si opo-mogla pa na svoje šla. Mi-lan in Marija sta si 1972. leta kupila nauvo hišo, pejnaze sta si sposaudila od banke, tri-štiri lejta je držalo, ka sta vse vöplača-la. V Avstraliji se je njima rodijo drugi sin.

Branko je en cajt tö pri tetici bijo, po tistim je po-seba išo. V Avstraliji se je oženo, njegva žena se je že tam rodila, njeni stariške so pa iz Slovenije. Mata dva deteta, sina pa hčer.

Nikak sam nej mogla mimo, ka bi je nej pita-la, kak je kaj pri mlajšaj s slovenskim gezikom, ali so svoje mlajše navčili slovenski ali prekmurski. Obadva brata sta odkima-vala z glavauv. »Tau je mogauče naša krivda bila, ka smo se doma tö an-gleški pogučavali,« pravi Milan, »dapa deca nam je pomagala, ka smo se vse prva navčili angleški gučati. Marija je en čas doma delala kak sobolica (šivilja), zatok se je pa ona rejsan od svoji sinauv vči-la angleški.«

Več ali menje je tak pri drugi slovenski familijaj tö v Avstraliji. Mladina se med sebov vse bole an-gleški pogučava, ne ojdijo preveč v slovenke klube ali društva. »V Sidneyu sta slovenski klub Trig-lav in slovensko društvo Sidney. Pri Triglavu sva z ženov 15 lejt delala pros-

tovoljno. Je pa klub prišo v krizo, starejši so mrli, mladi ne idejo zraven. Tak je nas mogo prejk-vzeti en avstralski klub,« pravi Milan, Branko se je pa sploy nej vklüčo v delo slovenski družtev.

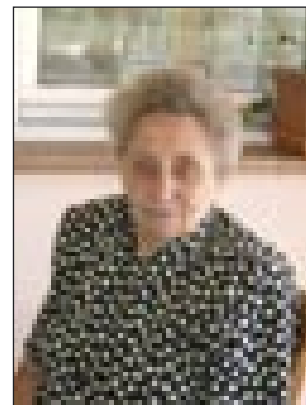
Mati so veseli, če sinauva domau prideta

Našo pogučavanje so pos-lušali Milana pa Brankona mati, pa gda sam ji pitala, kak je bilau, gda sta pojba odšla, so mi s skunzami v očaj pravli: »Nej je bilau veselo, ka sta mi odšla. Ge sam mislila, naj malo deta, ka si malo zaslužita, te pa prideta nazaj. Pa nej se tak zgodilo. Tam sta si daum ustvarila, tam so mlajši. Me pa veseli, gda pridejo. Starejši je biu že petkrat doma, mlajši je pa zdaj drugič. Veselo je, gda pridejo, trno žalostno pa, gda odidejo.«

Matušovi dekleti - dobra pelda za druge

Milan pa Branko sta ni-kak žalostno taužila, ka mladi skurok več ne gu-čijo slovensko. Dapa tau ne vela za njine sestrične, za Danico in Suzano Ma-tuš. Obadve lepau gučita slovenski, bole prekmurski, dapa z njima se da vse zguncčati. Danica dela kak vzgojiteljica, skrb ma male

obvezno (kötelező) mlajše v vrtec dati. Suzana pa dela na borzi. Ona je 2001. leta bila na gledanji, te je tak mislila, ka najmenje eno leto ostane v Evropi. Od-pelala se je v Anglijo, tam je bila tri mesece. Gda se

Mati so vsigdar veseli, če sina prideta domau

je 11. septembra v New Yorki zgodijo teroristični napad, je nej vüpala duže ostati, odpelala se je v Ku-ala Lumpur pa Bangkok pa je tam malo tö kaulek poglednila.

Danica pa Suzana sta zdaj tö dostavse vidle. V Sloveniji sta bile na Go-renjskom (Bled), na Pri-morskom. Odpelale sta se v Avstrijo (Salzburg) pa v Prago. Te dni, gda vi šte-te naš članek, se pa pelate okauli po Evropi (Anglija, Francija, Italija). Obadve pravite, ka se njima trno vidijo stari varaške, naj-

Brata Branko pa Milan Ostrič pa Milanova žena Marija

Marija je tö iz Markovec, vküper sta v šaulo ojdla, o-ženila sta se v Šalovcaj.

»Jaz sem tüdi pred sol-dačijo odišo, nejsam sto vojsko šlüžiti. V Avstraliji sva mejla tetico od vüca. Na Gorenjskom sam emo ednoga znanca, tisti nam je spravo papire, ka smo leko legalno v Avstralijo šli. Šli smo iz Italije, iz Ge-nove s šiftom Galileo. Te sva že mejla deset mejse-cov staroga sina. Dvatres-ti dni smo se vozili, do-čas smo prišli v Sidney,« pravi Milan, steroma je ta paut v trno lejpi spo-minaj ostala. »Tau je bilau takšno doživetje, ka toga ne bo več. Gor na šifti je bilau vse, najšli smo si pa-

kom, je raj odišo v Avs-tralijo. Obadva tak pra-vita, ka njima je najbole težko bilau zavolo gezika. Dočas sta se nej angleški navčila, sta nej mogla ba-ukšo delo dobiti. »Kakoli ka sam na Bledi vozo ma-šino za gramouz naklada-ti, gda sam prišo v Avstra-lijo, sam daubo kramp pa lopato, zatok ka sam nej znau gezika. Mogo sam vzeti, ka je bilau,« se sme-je Milan. Obadva tak pra-vita, ka je v Avstraliji dela dosti, delavce iščejo, dapa dosta več trbej delati kak doma. »Ne delam po osem vör, liki dostakrat po dvanajst, štirinajst,« pravi Milan, steri zdaj vozi kamione. »Delamo

Suzana in Danica Matuš trno rade potüvlete po Evropi

mlajše. Vsakši keden pazi na 40 mlajšov, od pondelj-ka do srejde ma dvajsti, v četrtek pa petek pá dvajsti. Pravi, ka je v Avstraliji nej

bole so pa vesele, ka so se leko srečale z žlato, ka njine korenje so pognale v Sloveniji.

Marijana Sukič

OTROŠKI

Miki Roš IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spitavle. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja. Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

EDEN CEJLI TEDEN, V STEROM SE JE NIKAJ NEJ ZGODILO

Dragi moj dnevnik, sploj ne vej, če mo te eške sploj leko tak zvala. V tebe tak nagnouk več ne morem pisati od nikšnoga dneva nej. Vej se mi pa nika ne godi v tom mojom mladom žitki. Cejli teden se je nej kouli mene nika genilo, pa nut v meni tō nej. Kak naj sploj eške pišem nut v tebe. Od nikšnoga dneva je nej mogouče kaj zanimivoga doli spisati. Leko samo napišem, kakši dugi čas se je potegno nut v mene pa kouli mene. Takši je biu tej moj slejden teden. Pa leko ti vōovadim tou tō, ka si potontakom ti sploj več nej dnevnik. Vej pa je dnevnik leko samo po tistom, gda človek od dnevoj piše. Zdaj, ka pišem od toga kak kokošeča črejva dugom tedni, te več ne morem zvati za *moj dnevnik*. Leko te zovem samo eške za *moj tednik*.

Na, vidiš, lübi moj dnevnik, škem prajti, moj tednik, tak sam opodla. Ranč več ne vej, če je pondejlek ali pa je četrtek. Vsikši den je gnaki drugomi, vsikši den je gnaki kak djajce djajci. Malo po tistom, gda spopejvle kokout, gore stanem. Po zajtrki se škem mujti. Mama se že začne čemeriti na mlajšoga brata Andina, ka preveč dugo spi. Ge se čemerim na starejšo sestro, ka se v kopalnici tak dugo maže kouli oči pa po čobaj. Naš ata se čemeri na vse nas. Pravi, ka je tou nej mogouče, kak se v našoj držini vsi čemerimo eden na drugoga. Na, po tistom dé vsikši na svoj kraj. Popoudnevi se dobimo pri obedi. Če tou tomi leko tak sploj povejmo. Sestri Zani se nous gore zdigavle, ka je župa preveč masna. Trno stra ma, ka kile gore vzeme. Brat neške gesti šalato, ka je prej trava nej za gesti. Mama se kori z meuv, ka na roub talejra pošikavlem mrkevco. Boug moj, vej sam pa nej zavec. Na, vej me ti, moj dnevnik ali ka si že, trno dobro razmejš. Naš ata pa gej vcejlak na svojom mesti. Talejr si deje ta, gde mama pere posoudo. Pravi, ka nas ne more gledati, kak se čemerasto gledamo za stolom. Večer se skur zbijemo pri teveni, ka se ne moremo zgučati, ka stoj šké gledati. Na, vnoči je dun mir. Vej se pa vej, ka vnoči spati trbej.

Na drugi den je gnako. Sestra je skur cejlo vōro pred gledalom, mama se čemeri na brata, naš ata pa se čemeri na vse nas. Pa tak je na tretji den tō, pa na štrti, eške na peti ... pa je tak vsikši den. Dugi čas, ka bole dugi ne more biti. Zdaj samo stra mam, naj nede drugi teden tō gnaki, kak je biu té slejden. Pa si sploj ne vūpam broditi, ka de ranč takši eške tretji, pa štrti pa peti teden, pa šesti, sedmi ... pa vsi tedni, ka so pred meuv. Boug moj, vej de pa tou trno dugočasen žitek, geli moj dragi dnevnik ali ka si že gé.

Zato zdaj v meni živé trno velko vūpanje, ka se kaj vōmini. Pa si želejm tou tō, ka mo te leko nazaj zvala za *moj dnevnik*, nej pa za *moj tednik*. Tistoga ipa pa, gda de se mi kaj interesantnoga zgodilo, tou ti prvi zvejš, moj dnevnik.

Zdaj pa dem spat, pa vūpanje mam, ka de že zranje vse ovak.

Baba ma mūš

»Cejli žitek mi nanikuj dejejo te vrajže mūši, tau že nej vōpristati,« se čemerijo Marica. »Pa tau si ti kriv, stari, zato ka si sildje nej dolaznosu s pauda. Tak se majo tam mūši, kak če bi v nebesi bili.«

»Vejš ka, stara, ti meni ozark klūko goni,« pravijo Djuši. »Če bi se na paudi tak dobro mele, te bi ti nej v kūnji po talejri skakale. Že pet lejt ti gučim, ka trbej enga mačka, zaman, ovak nede tū mira.«

»Tisti maček de ranč tak ležo cejli den kak ti. Enga manjaka dojde v kūnjo, ka bi pa dja eške enga sé nosila,« se čemerijo Marica pa mokro coto, s stero so piskre prali, dolavčesnejo na sto.

»Dobro, baba,« pravijo Djuši pa si z rokav z obraza vodau dolazbrišejo, ka jim je s cote gorašpricnila, »te ti baudeš maček pa tiš lovila mūši. Dočas ti ne njam mira, dočas mūš baude v rami.«

»Misliš, ka je tau tak veliko delo? Mūš vloviti?! Moja baba nikdar nej mejla mačka pa itak nej mejla mūši. Ona je vejdlja, kak trbej mūši loviti pa dja sam se tau pa tisto tō navčila od nje. Eden keden pa mūši v krajini neš vido,« kričijo Marica pa za seuv tak notrazalapnejo dvera, ka vse vapno dolapoka s plafona.

Duši si golej malo viša potegnejo, nej ka bi jim kaj za zatinjak spadnilo pa se samo smejejo sam v sebi, dapa nej nika ne povejo. Še ranč sonce nej zašlo, gda so Marica vse skopce, stere so najšli v klejti, notra v kūnjo znosili. Eden za drūgim so je gor potegnili pa je dol na pod klali. Enga pod sto, drūgoga pred kala, pod postalo tak ka vsepovsedi so sami skopci bili. V ednij orejo, v drūgij pa špejk bijo notranalečeni.

Kak Marica gledajo kauli po kūnji, kama bi eške trbelo djati skopec, gnauk samo Djuši notraustaupijo na dveri. »Ti, Marica, nej si vidla moja ...,« dapa že tadala so nej mogli prajti, zato ka jim je obraz rdeči grato pa eške

vejn sapo so tū nej dobili od bolezn. »Krucifiks, sakra-bolt, naj bi na naus te skopec gorapočo tistomi, steri ga je es djau,« kavūlijo Djuši.

Marica so sprvuga nej znali, zaka Djuši tak fejst traubijo, samo te, gda so dola na pod poglednili. Na velkom palci so meli eden skopac gorazgrabenoga. Marica, gda so tau zaglednili, nejso vedli smeje nazaj zdržati. Tak fejst so se smejali, ka so se vse notra v postelo mlatili. Djuši so od tauga eške bola čemerasti gratali. Vkup so pobrali skopce pa so je vse vō na dvorišče zlūčali.

»Če je tvoja baba tak čedna bila, te je gvūšno vejdlja tau tō, kak trbej brezi skopca mūš vloviti.«

Dapa Marica so na tau eške itak nika nej vejdlji prajti, zato ka so od smeja že ranč lufta nej meli.

»Dobro, smeje se samo ti stara grblava baba, vej mo se eške dja tō smeja,« si zmišlavajo sam v sebi Djuši.

Prvin kak bi dolalegli, Marica na edno deskau lepilo vōpotejžijo na srejdji pa eden orej dejajo. »Vej de jim orej deno, gda do stele po njega titi, te se pa notravlovijo, té posrane mūši,« se smejejo pa kažejo s prstom Djušini kak se lovi. »Na srejdji kūnji pa eden velki pisker dejam, notra pa tikvine goščice, zato ka té tū sploj rade majo. Vcuj postavim edno deskau po njej do gor šle pa eden za drūgim do notra v pisker skakale. Te baude nevola, gda do vō stele priti, zato ka perauti nejmajjo, ka bi se vō iz piskra nesle. Tašo si še nej vido, stari, telko mūši vlovim, ka de vse črno,« se smejejo Marica pa tak dobro volau dobijo, ka eške popejvati začnejo.

»Vejš ka, baba, tau nauto ti meni bola dolaspiši, če te leko prosim.«

»Zaka? Na telki se ti vidi?« pitajo Marica.

»Ti stari djūnec, tašo meni gučiš, vej gda sam mlada bila, te si ovak gučo.«

»Ne vej, ka je bilau te z me-nov, leko zato sam nej vido pa

čūjo redno, ka sam splazerani bijo v bojni.«

»Dobro, samo brblaj stari, vej te eške vrag ne poslušja.«

Zazranka, ranč ka sonce gorprišlo, Marica so že vō iz postele pa notra v pauč-line skaučili. V rokau so meklau vzeli pa tak šli proti kūnji. Djuši so z edno okauv gledali vō iz postele, nej ka bi Marica vpamet vzela, ka so oni že tō gor stanili. Za par minutov so Marica notra v sobo prišli pa si nazaj v postelo ležejo. Djuši so dunjo gor do obraza potegnili, nej ka bi se vidlo ka se smejejo.

»Na, stara, vlovila si mūši?« pitajo za par minutov.

Marica so nika nej pravili, samo so plafon gledali tak prestrašeno. Malo kasneje so Djuši pá pitali: »Lagvo ti je ali ka si tak blejda?«

»Vejš ka, stari,« pravijo Marica, »zranja prinesi enga mačka.«

»Kak si prajlja?«

»Glūpi si, tau sam pravla, ka prinesi enga mačka.«

»Rejsan si betežna, če tašo praviš, ka naj mačka prinesem.«

»Vejš ka se je zgaudilo?« trepečajo Maricine lampe kak gučijo. »Če bi drūgi tau meni gučo, ranč bi nej dala valati. Pisker, ka sam ga jim vōnalekla, naj notra spadnejo, so puno nanosile z tikvinimi guščicami. Pa ranč tak z oreji tisto deskau, gde je lepilo bilau namazano. Tau niša čalarija mora biti, tau ovak ne more biti. Nej ka bi one odnesle guščice, nej, one so jij prinesle. Tau niša čūda mora biti,« pravijo Marica pa tak trpečajo v posteli kak šiba na vodej.

»Na stara, te zranja leko prinesem enga mačka.«

»Prinesi ga, prinesi, samo meni mer njaj, zato ka se slabo poznam.«

Tak je bilau, drūgi den podne sta že dva spala v kūnji na posteli, Djuši pa maček. Eden bola frko kak drūgi.

K. Holec

KOTIČEK

KAUT

ŽETVA NA VERICI

Kak sam se prejk po Verici pelo z autonom, sam vido, ka skur pri vsakši hiši nekaj vanej stoji. Najprvin sam tau mislo, ka sam tak važen (fontos) človek grato, ka je vsakši za volo mene prišo vö k pošiji. Dapa nej tak bilau. Z žaklami pod pazdijami so stali pa so proto spaudnjom tali vesi gledali.

• *Ka tak fejš gledate?* pitam edno tetico.

»Kombajn, zato ka žet pride k nam.«

• *Zdaj de ženjo?*

Verici nega tašoga kombajna, s sterim bi leko redno delo, zato so me zvali. Sprvoga sam samo k ženini babi odo žet, zdaj pa že po cejlj vesi kauli dem.«

• *Kelko maš ešče žet?*

»Gnes vejn zgutauvim, mam ešče dvej njive pa sam te na eden dober keden fraj. Potistim de se pa oves že. Istino, ka ešče moram z balerkov pridti pa tau slamo, ka sam go požeu, ešče vküpzbalerati. Tak ka mo zdaj en čas sé na Verico odo.«

Na kombajni Norbert Gorza, pri žaklaj Mankoški Kari

»Zdaj je pri Karba Emi, tam ženja tritikale.«

• *Sto pa ženja?*

»Tau pa ne vejn, eden iz Čöpinec.«

Poglednam dja tauga človeka, steroga vsakši tak čaka, si mislim pa se zravan dola k hiši Karba pelam.

Rejsan je tam že kombajn, dapa tak velki praj je bijo, ka sam nikoga nej vido na mašini. Gda sam skrajaj stau-po, te sam vido, ka Norbert Gorza ženja, pri žakli, kama zrnje leti pa Mankoški Kari stoji.

• *Ka vraga ti tü delaš?* pitam Norbina.

»Ne vidiš, ka ženjam,« se smeje pa si pra dolazbriše z obraza.

• *Velka sreča, ka nej mrzlo, etak zdaj naletja leko delate.*

»Vejška, bola baukše bi bilau, če bi ranč nika nej pravo,« se z vacalejšacom briše po čeli Mankoški Kari. »Mamo vse, ka si človek leko želej, velki pra pa vročino.«

• *Doma v Čöpinci si zgutauvo, ka tüj na Verici ženjaš?* pitam Norbina.

»Pa vejš, prvo je vsigdar doma pa potistim pride drügo.«

• *Kak si prišo sé ženjat?*

»Tak, ka so me zvali. Tü na

• *Naletji se ženja?*

»Ja, zdaj je dobro. Süja je slama pa semen tü, zato se pa tak praši. Tau je mali

Najbaukše je v senci, če je pivo mrzlo

kombajn pa s tejn taše male parcele naletja doj poženja. Malo je méka zemla, dapa zato ide.«

• *Kari, ka delaš ti tam na okrajma kombajna?*

»Dja žakle moram vezati, tiste, steri so že puni gratali.«

• *Kak brž se napunijo žakli?*

»Tau je odvisno, kakšno je sejanje. Če lejpo pa gausto, te se nagausta punjavajo. Zdaj je sejanja bola rejdko, zato ka je v zimi vözmrznilo.«

• *Kak je süjo semen?*

»Zdaj je dobro, zato ka nej trbej sišiti. Če bi nej tak süjo bilau, te bi na ponjavaj mogli sišiti. Pa tau je ešče dobro, ka spoj čisto semen vöpride iz mašina. Prejšnja leta, gda je velki kombajn tü že, semen nej tak čisto bilau, puno smetja je bilau notri.«

• *Vertinja Ema Karba, zadovolni ste s tejm, ka ste pripauvali?*

»Zadovolna sam. Na tau malo njivi sam devet žaklov tritikalina dobila.«

• *Dobro ka je zdaj nej tak deževno vrejmen pa se pri cajti leko dolapoženja, nej?*

»Tau gvüšno, ka je tau tak, dapa zdaj že tak malo sejanja djeste, ka tau eden kombajn eden den vse leko dolapoženja. Nej kak prvin, gda smo več dnevvov mogli čakati.«

• *Ka mate ešče za žetvo?*

»Oves, dapa tistoga je že večja, kak tau, ka je zdaj že.«

• *Ka s sildjom delate?*

»Taspulagamo s svinjami pa s kukauši.«

Te čas, ka sam se dja z vertinjov pogučavo, so drügi pod eno djablano stanili v sejno pa so pivo pili.

»Pri cejlj žetvi je tau najbaukše,« pravi Norbi pa si z lampe peno dolazbriše.

• *Vej kleta de že tak Mankoški Kari že, tiš pa žakle vezo ozark, se šalim.*

»Dapa dja, znaš, tü ozark tašni plej goranapravim, ka meni se spoj nika nede prašilo. Tak ka mo dja veselo žakle vezo.«

• *Zaka si tau nej napravo že zdaj, vidiš, kak je prašnati Kari.*

»Zato, ka se tak trbej začniti včiti žeti, nej istino Kari,« se smeje Norbi pa ga po pleči zmlati.

K. Holec

Pripovedi iz Muzeja Murska Sobota

Restavratorska delavnica

Najprva trbej raztumačiti, ka znamenüje **restavratorska delavnica**. Restavrirati znamenüje tou, ka vönavčeni **restavrador** stare pa skur vcejlak vni-

eške gnouk, pa eške tretjo pout, pa ... dokeč lejs ranč tak vö ne vidi, kak mora biti. Dapa ka pa če so se v lejs črvi nut potegnili. Ja, te trbej takši falat najprva

nut v komoro zaprejši pa püstiti dugo časa v toj komori, v stero se spisti plin (gas), ka pomori vse tisto, ka lejs vničavle. Boris pravi, ka se restavrador vsikši den kaj nouvoga navči, zato nej nigdar kunca včenja nouvi pa nouvi meštrij.

Zvün restavratorske de-

čene stare falate naredi za takšne, ka vövidijo skur kak nouvi. Delavnica pa je nika drugo nej kak nikšna velka soba, v steroj kakši majster s svojimi lidami kaj dela, zato je tou delavnica. Na našoj fotografiji vidimo **majstra restavrotora Borisa Orešnika** v svojoj delavnici, kak ranč restavrejra prejk stou lejt staro vöro. Boris je v soboškom muzeji restavrador za lejs, zvün toga pa se razmej na čüda drugi reči, tak, ka ga poznanci trno cenijo pa ga majo za pravoga ezermeštera.

Zvün vör se pod rokami majstra Borisa najdejo stare lade, stoli, stolice, omari, poste pa vse drugo, ka trbej iz lesa vred vzeti. Samo un vej, kelko dela trbej za stou ali dvejstou lejt stari falat, ka znouva vövidi, kak če bi ga vidli tistoga ipa, gda ga je naredo indašnji majster. Zato pa je njegvo najvekše veseldje, gda leko v muzeji lidge vidijo njegvo meštirijo, ka leko kaj staroga v nouvi žitek deje. Zato se je mogo navčiti, kak se smola vküper mejša z alkoholom pa se lejs s tejm vönamaže gnouk, pa

lavnice za lejs v soboškom muzeji delajo eške restavratorske delavnice za železo pa druge kovine (kovina je vse tisto gé, ka se leko kové) pa restavratorska delavnica za kamen in žgano glino ali ilovico.

Miki Roš

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062

Tisk:

EUROTRADE

PRINT d.o.o.

Lendavska 1

9000 Murska Sobota

Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.